

Тема: Правила транспортування, зберігання, відпуску, ліквідації залишків пестицидів

1. Загальні положення
2. Засоби індивідуального захисту
3. Транспортування
4. Зберігання

Ці державні санітарні правила поширюються на підприємства, установи і організації, приватні господарства та осіб, сфера діяльності яких пов'язана з пестицидами, та призначені для установ державної санітарно-епідеміологічної служби, що здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд за транспортуванням, зберіганням та застосуванням пестицидів у народному господарстві, інших державних органів, установ і організацій в межах їх повноважень.

Санітарні правила встановлюють вимоги до виконання організаційних, санітарно-гігієнічних та технологічних заходів, які спрямовані на забезпечення оптимальних умов життєдіяльності людини, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням та застосуванням пестицидів у народному господарстві.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Державна політика України в сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами, базується на:

- пріоритетності збереження здоров'я людини і охорони навколишнього середовища по відношенню до економічного ефекту від застосування пестицидів;

- безпеці для здоров'я людини і навколишнього середовища під час виробництва, випробування і застосування пестицидів за умови дотримання вимог, встановлених державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами.

1.2. Ці правила розроблені відповідно до Законів України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" та "Про пестициди і агрохімікати".

1.3. У цих правилах терміни вжиті в наступному значенні:

- пестициди - токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного або біологічного походження, призначені для знищення, регуляції і припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкода матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної і чагарникової рослинності, засмічуючих видів риб;
- технічні засоби застосування пестицидів - спеціальні машини, механізми і пристосування для обробки цільових об'єктів пестицидами;
- залишкові кількості - вміст діючої речовини пестицидів, їх похідних і продуктів перетворення (метаболітів) в живих системах, харчових продуктах і у навколишньому природному середовищі;
- регламенти застосування - сукупність вимог по застосуванню пестицидів;
- паспортизація об'єкта - документальне засвідчення наявності належних умов для виробництва, транспортування, зберігання та роботи з пестицидами.

1.4. Дані правила є частиною санітарного законодавства та обов'язкові для дотримання всіма підприємствами, установами і організаціями, приватними господарствами та особами, що проводять будь-які дії з пестицидами.

1.5. Порушення цих правил тягне за собою цивільно-правову, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до чинного законодавства.

1.6. На території України дозволяється транспортування, зберігання і застосування тільки зареєстрованих Укрдержхімкомісією пестицидних препаратів за винятком випадків, зазначених у Порядку надання дозволу на

ввезення та застосування незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів іноземного виробництва (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 288 від 04.03.96). Державні випробування незареєстрованих у країні пестицидних препаратів проводяться відповідно до Порядку проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, ведення переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 295 від 04.03.96).

1.7. Щорічно до початку робіт із пестицидами плани їх використання різними підприємствами, установами та організаціями, складені з урахуванням прогнозу видового складу і поширеністю шкідливих комах, хвороб сільськогосподарських рослин, тварин і птиць, бур'янів, повинні бути погоджені санітарно-епідеміологічною службою.

Ведення балансу потреби і надходження в Україну пестицидів здійснює Міністерство АПК.

Координацію виробництва, закупівлі, обсягів і асортименту застосування пестицидів здійснює Міністерство АПК за узгодженням із Міністерством охорони здоров'я і Мінекобезпеки.

1.8. Державний нагляд і державний контроль за транспортуванням, зберіганням, реалізацією, застосуванням пестицидів, вмістом їх залишкових кількостей в сільськогосподарській продукції, кормах та об'єктів навколишнього природного середовища здійснюється державними органами, установами і організаціями в межах їх повноважень відповідно до постанови Кабінету Міністрів України N 226 від 19.02.96 "Про державний нагляд і державний контроль за додержанням законодавства про пестициди і агрохімікати" і в порядку, передбаченому законодавством.

1.9. Використання пестицидів в окремих галузях народного господарства, у колективних та індивідуальних садах і городах, в охороні здоров'я та побуті, а також продаж їх населенню повинно здійснюватись тільки у відповідності з Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні, і доповненнями до нього. Вказані документи з

визначенням науково обґрунтованих регламентів застосування (норм витрат, кратностей обробок, обмежень щодо способу, періоду обробок, строків останньої обробки до збирання урожаю) повинні бути погоджені Міністерством охорони здоров'я і є обов'язковими до дотримання на території країни.

1.10. Пестициди підвищеної небезпеки застосовуються тільки за спеціальним дозволом Міністерства охорони здоров'я і Мінекобезпеки, їх перелік визначається Кабінетом Міністрів України.

1.11. Сільськогосподарська сировина для виготовлення продуктів дитячого і дієтичного харчування виробляється в спеціальних сировинних зонах. Їх правовий режим і порядок надання статусу визначається Положенням про спеціальні сировинні зони для виробництва сільськогосподарської продукції (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 679 від 26.06.96). Застосування пестицидів у спеціальних сировинних зонах забороняється.

1.12. Застосування пестицидів на території, що зазнала радіоактивного забруднення, а також у зонах надзвичайних екологічних ситуацій обмежується і проводиться відповідно до Порядку застосування пестицидів і агрохімікатів на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення, та в зонах надзвичайних екологічних ситуацій (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 92 від 16.01.96).

1.13. Всі відомчі інструкції по виконанню будь-яких дій з пестицидами повинні ґрунтуватися на цих санітарних правилах.

1.14. До роботи з пестицидами допускаються особи, що пройшли медичний огляд, спеціальну підготовку та мають відповідні посвідчення, допуск та наряд на виконання робіт з пестицидами (додаток 1) відповідно до Порядку одержання допуску (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею пестицидами і агрохімікатами (затв. постановою Кабінету Міністрів України N 746 від 18.09.95).

1.15. Адміністрація підприємства, установи, організації, господарства зобов'язані надавати в розпорядження працюючих з пестицидами засоби механізації, спеціальний одяг і спецвзуття, засоби захисту рук, органів дихання, зору, проводити навчання правилам техніки безпеки відповідно до вимог ГОСТ 12.0.004-90. Тривалість роботи з пестицидами першого і другого класів небезпеки не повинна перевищувати 4 години, з іншими - 6 годин на добу (з доробкою іншої частини робочого дня на операціях, не пов'язаних із застосуванням пестицидів). До роботи з пестицидами не допускаються особи, які не досягли 18-річного віку, вагітні і жінки, що годують груддю. Діти шкільного та дошкільного віку не допускаються до роботи з пестицидами і на оброблених ними площах.

1.16. В етикетках на упаковках пестицидів повинні бути зазначені:

- клас небезпечності та лімітуючий показник по кожній з трьох груп критеріїв за діючою гігієнічною класифікацією пестицидів (токсичність препаративної форми, віддалені ефекти діючої речовини, гігієнічна характеристика діючої речовини);

- рекомендації по транспортуванню, зберіганню, застосуванню та знешкодженню, індивідуальній і громадській безпеці, охороні навколишнього середовища при виконанні дій з препаратами (вимоги щодо безпеки працюючих та населення, охорони сільськогосподарської сировини, харчових продуктів, кормів, повітря, водних джерел з урахуванням їх призначення, нецільової флори і фауни, ґрунту), першій допомозі при отруєнні.

Інформація на етикетці повинна бути зрозумілою для користувача.

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

2.1. Особи, що контактують із пестицидами (транспортування, зберігання, фасування, навантаження, розвантаження, приготування робочих розчинів, заправка апаратури, протруювання і сівба посівного матеріалу, його фасування, транспортування і зберігання, навантаження і розвантаження, а також фумігація, обприскування, обпилювання, внесення в ґрунт, дезінсекція, дератизація та ін.) зобов'язані використовувати справні засоби

індивідуального захисту (ЗІЗ) відповідно до ступеню небезпечності пестициду, рекомендованих заходів безпеки при виконанні дій з препаратами (див. п. 1.16) та вимог інструкцій по їх безпечному застосуванню.

2.2. Вибір ЗІЗ і контроль за дотриманням правил їх використання забезпечують особи, відповідальні за проведення робіт з пестицидами.

Комплект ЗІЗ - спецодяг, спецвзуття, рукавиці, рукавички, захисні окуляри, респіратори або протигази повинні бути підібрані індивідуально та закріплені за кожним працюючим на весь період роботи.

2.3. Засоби індивідуального захисту повинні зберігатися в індивідуальних шафах у спеціально виділеному сухому, чистому приміщенні, яке добре провітрюється. Забороняється зберігати ЗІЗ в одному приміщенні з пестицидами, відносити додому і користуватися ними після роботи.

2.4. Розміри лицевих частин протигазів і респіраторів, підбираються з урахуванням розміру обличчя працюючого. Підгонка лицевої частини повинна забезпечити герметичність прилягання до обличчя і відсутність больових відчуттів при тривалому користуванні.

2.5. При використанні засобів захисту органів дихання необхідно додержуватися часу захисної дії (ознак непридатності) фільтруючих пристроїв у відповідності з основними положеннями. Поява запаху пестициду під маскою справного респіратора або протигазу свідчить про непридатність фільтруючих пристроїв і вказує на необхідність їх негайної заміни.

2.6. При застосуванні малонебезпечних та помірнонебезпечних (IV та III класи небезпечності у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98) малолетких препаративних форм пестицидів допускається використання респіраторів типу ШБ-1, "Лепесток" і "У-2К", Ф-62 Ш, "Астра" і "Кама".

2.7. При роботі з леткими препаративними формами пестицидів всіх класів небезпечності необхідно користуватися універсальними або протигазовими респіраторами типу РУ-60М, РПГ-67 із протигазовими

патронами або фільтруючими протигазами. При роботі з препаративними формами, які відносяться до небезпечних за критеріями інгальційного впливу (II клас небезпечності у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98) рекомендується використання фільтруючих протигазів; при роботі з пестицидами, які відносяться до помірно небезпечних та малонебезпечних за критеріями інгальційного впливу (III та IV класи небезпечності у відповідності з названою класифікацією) рекомендується використання універсальних або протигазових респіраторів типу РУ-60М або РПГ-67 із протигазовими патронами. Для захисту від ртутьорганічних препаратів використовуються патрони марки "РГ", від хлор- і фосфорорганічних пестицидів - марки А і В, кислих парів і газів - марки В, аміаку і сірководню - марки КД.

2.8. Для роботи з малонебезпечними, помірно небезпечними, в окремих випадках небезпечними (IV, III та II класи небезпечності, в т. ч. за критеріями впливу через шкіру, подразнення шкіри та слизових оболонок у відповідності з "Гігієнічною класифікацією пестицидів за ступенем небезпечності", ДСанПін 8.8.1.002-98) твердими і рідкими формами препаратів необхідно застосовувати спецодяг із маркіровкою захисних засобів згідно ГОСТ 12.4.103-83 "ССБТ. Одежда специальная защитная, средства индивидуальной защиты ног и рук. Классификация"; для роботи з розчинами пестицидів - спецодяг, у т. ч. фартухи та наруківники, виготовлені з водонепроникних тканин та матеріалів, який має відповідне маркування. Для захисту рук при роботі з розчинами пестицидів необхідно використовувати гумові рукавички з трикотажною основою, для захисту ніг - гумові чоботи з підвищеною стійкістю до дії пестицидів і дезінфікуючих засобів. Для захисту очей необхідно використовувати герметичні окуляри типу "Г" (ТУ 381051-78) або герметичні захисні окуляри типу ПО-2.

2.9. При фумігації приміщень працюючі повинні використовувати ізолюючі ЗІЗ шкіряних покривів або спеціальний одяг з плівкових тканин.

Якщо пари фуміганту мають властивості проникати через матеріал ЗІЗ, а сам матеріал перешкоджає випаровуванню речовини з поверхні шкіри і збільшує небезпеку подразнення чи резорбтивної дії, слід користуватися одягом, в т. ч. рукавицями, які забезпечують вільне випаровування фуміганту (бромистий метил).

2.10. Знешкодження спецодягу і засобів захисту органів, дихання повинно проводитися відповідно до рекомендацій, які викладені в додатку 12.

ТРАНСПОРТУВАННЯ

3.1. Загальні вимоги

3.1.1. Пестициди входять у перелік небезпечних вантажів, які потребують спеціальних умов транспортування та виконання вантажно-розвантажувальних робіт.

3.1.2. В якості вантажів за ступенем небезпечності пестицидні препарати класифікуються як: 1. легкозаймисті рідини (ЛЗР); 2. легкозаймисті речовини та матеріали (ЛЗМ); 3. речовини, що окислюються, (ОР) і органічні перекиси (ОП); 4. отруйні (токсичні) речовини (ТР); 5. їдкі і корозійні речовини (ТР); 6. інші небезпечні речовини.

3.1.3. Небезпечні вантажі кожного класу розділяються на групи:

1. Високого ступеня небезпечності (група пакування 1) - вантажі в сталевих барабанах, бочках, спеціальних контейнерах;

2. Середнього ступеня небезпечності (група пакування 2) - вантажі в тарі з полімерних матеріалів, дерев'яних ящиках;

3. Низького ступеня небезпечності (група пакування 3) - вантажі в паперових мішках, картонних ящиках.

Таблиця 4.1. Класифікація вантажів за ступенем небезпечності

Токсичність	Ступень небезпечності		
	висока (група пакування 1)	середня (група пакування 2)	відносно низька (група пакування 3)
При введенні у шлунок ЛД(50), в мг/кг, не більше	5	50	500
При нанесенні на шкіру, ЛД(50) в мг/кг, не більше	40	200	1000

При вдиханні пилу, ЛК(50) в мг/л, не більше	0,5	2	10
---	-----	---	----

3.1.4. Небезпечні вантажі повинні мати знаки небезпечності, які наносять на тару і усі види засобів транспорту. Знаки безпеки повинні відповідати вимогам ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка" (Таблиця 4.2).

3.1.5. Пестициди перевозяться тільки в спеціально виділених для цих цілей транспортних засобах (залізничні вагони, морські і річкові судна, літаки, автомобілі та ін.). Транспортування пестицидів разом з іншими вантажами забороняється.

Таблиця 4.2. Класи небезпечності вантажів і їх позначення

Номер класу	Символ небезпечності	Фон	Написи, що наносяться на знаки
3	Чорне або біле полум'я	Червоний	Легкозаймиста рідина
4	Чорне полум'я	Чергуються	Займається, самозаймається або запалюється від води 4.1; 4.2; 4.3
5	Чорне полум'я над чорним колом	Жовтий	Окислювач 5.1 або органічний перекис 5.2
6 (Ступінь небезпечності 1 і 2)	Чорний череп і дві кістки	Білий	Отрута 6.1 або отрута 6.2
7 (Ступінь небезпечності 3)	Колос перекреслений	Білий	Шкідливо, зберігати віддалено від харчових продуктів 6.1 і 6.2
8	Краплі, що витікають із пробірок на металеву платівку і на	Верхня - білий, нижня - чорний.	Їдка речовина 8.1; 8.2 або 8.3
9	Чорний знак оклику	Білий	

4.1.6. Перевезення вантажів здійснюють з застосуванням відповідних засобів індивідуального захисту.

ЗБЕРІГАННЯ

4.1. Загальні положення

4.1.1. Зберігання пестицидів допускається тільки в спеціально призначених для цього складах, які відповідають вимогам СНіП 11-108-78

4.1.2. До базисних складів відносяться прирейкові, пришосейні, районні, міжгосподарчі, до витратних - склади господарств, тваринницьких і птахівницьких комплексів, а також інших організацій.

4.1.3. Базисні склади загального призначення для зберігання пестицидів повинні бути обладнані ізольованими приміщеннями.

4.1.4. Міжгосподарські пункти хімізації (агрохімкомплекси), включаючи склади пестицидів, що обслуговують 3 - 5 господарств, обладнуються у відповідності з вимогами до базових складів.

4.1.5. При відсутності на витратних складах централізованого водопостачання вода повинна доставлятися і зберігатися в спеціальних ємкостях. Обладнання складу душовою установкою є обов'язковим. Обладнується "мала каналізація" або здійснюється ємнісне накопичення з регуляторним знешкодженням і вивезенням вмісту в спеціально відведені місця.

4.1.6. Ширина санітарно-захисних зон для базисних складів встановлюється в залежності від їхньої місткості:

до 20 т - 200 м

21 - 50 т - 300 м

51 - 100 т - 400 м

101 - 300 т - 500 м

301 - 400 т - 600 м

401 - 500 т - 700 м

понад 500 т - 1000 м

При зберіганні на таких складах крім пестицидів мінеральних добрив (в окремих спорудах) санітарно-захисні зони встановлюються, виходячи з кількості пестицидів, що зберігаються. Ширина санітарно-захисних зон для витратних складів повинна бути не менше 200 м.

4.1.7. Площадка для будівництва базисного складу пестицидів або пункту хімізації відводиться з урахуванням умов землекористування та проекту перспективного будівництва в даному районі. Вона повинна відповідати санітарним і природоохоронним вимогам. Не допускається розташування вказаних об'єктів в погано провітрюваних долинах і котлованах. Майданчик повинен мати відносно рівну поверхню та ухил, що забезпечує відвід поверхневого стоку з метою попередження забруднення відкритих водойм і ґрунтових вод пестицидами; висота стояння останніх на ділянці повинна бути не менше 1,5 метра.

4.1.8. Агрохімкомплекси і склади пестицидів, повинні мати під'їзні дороги з твердим покриттям. На території цих об'єктів між окремими складськими приміщеннями і функціональними майданчиками обладнують проїзди з твердим покриттям або частина території повністю асфальтується.

4.1.9. Територія складу або агрохімкомплексу повинна бути огорожена, озеленена, мати два виїзди. Площа її повинна бути достатньою для розвороту тракторів із навісними (агрегатованими) обприскувачами та іншою апаратурою.

Вхідні двері складу і брама огорожі повинні замикатися на замок. На дверях повинен бути попереджувальний напис:

"СКЛАД ПЕСТИЦИДІВ. СТОРОННІМ ВХІД ЗАБОРОНЕНИЙ".

4.1.10. Склад і його територія повинні мати чітке зонування.

Базисні склади та агрохімкомплекси повинні мати функціональні зони:

а) склад пестицидів, майданчик для протруювання насіння, приміщення для зберігання протруєного насіння, розчино-заправочний вузол;

б) майданчик для зберігання машин, апаратів і транспорту, що використовують для робіт з пестицидами і для їх перевезення;

в) складські споруди для зберігання сухих мінеральних добрив (затарених і незатарених), майданчик для розміщення аміаковозів та інших засобів для транспортування добрив і їх застосування; майданчик для подрібнення добрив і їх змішування;

г) майданчик для зберігання рідких аміачних добрив (аміак водний, аміак зріджений безводний);

д) майданчик з написом для складування порожньої тари; майданчик або спеціальний комплекс для знезараження тари, транспортних засобів, апаратури та інш.; приміщення для зберігання засобів знезараження; споруди для очищення виробничих стічних вод; пральня;

е) стоянка "чистого" автотранспорту, гараж, майстерні, цистерни з резервним запасом води;

є) будинок адміністративного і побутового призначення.

4.1.11. При витратних складах для зберігання пестицидів допускається зберігання мінеральних добрив.